

III МІЖНАРОДНА НАУКОВА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ
**ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ АГРАРНОЇ НАУКИ: ТЕОРІЯ І
ПРАКТИКА**

III INTERNATIONAL SCIENTIFIC INTERNET CONFERENCE
**TRENDS AND CHALLENGES OF MODERN AGRICULTURAL
SCIENCE: THEORY AND PRACTICE**

м. Київ, 2021

УДК 631.589 + 635.63

**ВИКОРИСТАННЯ ЕКЗОТИЧНИХ ВИДІВ РОДИНИ ГАРБУЗОВИХ
ЯК ПІДЩЕНИ ПРИ ВИРОЩУВАННЯ ПАРТЕНОКАРНІЧНИХ
ГІБРИДІВ ОГІРКА**

Ковальов М. М., канд. с.-г. наук

E-mail: NicolasKov80@gmail.com

Центральноукраїнський національний технічний університет

Постановка проблеми. Вирощування екологічно безпечної продукції овочівництва у відкритому ґрунті має свої особливості [1, с. 134]. В раціоні людини при збалансованому харчуванні овочі необхідні щодня як протягом всього року, так і на протягом усього життя. При вирощуванні овочевих рослин родини Гарбузових щеплення на підщепу є одним з методів підвищення стійкості до несприятливих зовнішніх факторів [2, с. 233]. Водночас, як показує практика використання щеплення, як ефективного методу стійкості рослин до несприятливих умов залежить від варіанту прищепного-підщепних комбінації. Підщепи і прищепи сприятливо впливають один на одного. Головною умовою успішного щеплення є сумісність тканин прищепи та підщепи, котра забезпечує якісне та швидке їх зрощення. Адже чим вище ступінь сумісності компонентів щеплення, тим краще загальні показники зростання та розвитку прищепи. Вирішальна роль в сумісності компонентів належить рівню вмісту в тканинах прищепи та підщепи ферментів, які беруть участь у багатьох біохімічних реакціях, котрі протікають в організмах овочів [3, с. 95; 4, с. 210].

Виклад основного матеріалу. Рівень ефективності, що виражається відношенням маси вироблених продуктів до трудових затрат об'єктивно спрямовується до свого максимуму, оскільки рівень здібностей працівників

зростає, а умови сільськогосподарського виробництва під впливом науково-технічного прогресу постійно вдосконалюються [5, с. 7].

Ефективність виробництва відображає його результативність. Сутність та значення ефективності слід розглядати у зв'язку з кінцевими результатами: по-перше, скільки вироблено продукції; по-друге, ціною яких витрат. Саме економічна ефективність відображає інший бік виробництва [5, с. 8].

Для визначення економічної ефективності вирощування Тландіати сумнівної розрахували ряд показників які характеризуватимуть доходність чи збитковість вирощування в варіантах досліду. До таких показників відносяться: вартість продукції; собівартість; чистий прибуток; рівень рентабельності. Так прибуток показує абсолютний ефект виробництва без урахування використаних при цьому ресурсів, тому його рекомендовано доповнити відносним показником – «рівень рентабельності». Відносні показники мають ту перевагу, що вони не перебувають під впливом інфляції, оскільки являють собою різні співвідношення прибутку та витрат.

Одним з показників, який характеризує подальший розвиток підприємства та доцільність вирощування культури є умовно чистий прибуток. В наших дослідженнях прибуток був отриманий на усіх досліджуваних варіантах, де він коливався від найнижчих 244,6 грн. / м², до 453,7 грн. / м². Витрати на вирощування Тладіанти сумнівної залежно від складу субстрату та використання підщепи суттєво залежали від досліджуваних факторів і коливалися від 155,2 грн./м² до 160,8 грн./м² без щеплення та від 158,4 грн. / м² до 166,3 грн./м² – із використанням підщепи. Збільшення використання будь-якого ресурсу, безумовно впливає на збільшення витрат. Так, застосування підщепи збільшило витрати в середньому по варіантах дослідів на 2% 5% більше, ніж у контролі без щеплення.

Валовий прибуток залежав від співвідношення величини врожаю, вартості продукції та виробничих витрат, які забезпечили отримання найбільших показників, що були отримані у варіанті із застосуванням підщепи та III типі субстрату і були вищими від контролю на 134,5 грн./м².

Кінцевим показником, який свідчить про ефективність вкладених коштів є рівень рентабельності. За цим показником вирощування огірка є високорентабельним. Найвищий рівень рентабельності було визначено при вирощуванні огірка на підщепі тладіанти сумнівної на III типі субстрату [6, с. 27; 7, с. 88], де він перевищив варіант без щеплення на 75 відсоткових пунктів.

Консолідуючим показником продуктивності культури та загальних витрат на вирощування є собівартість продукції. Найбільш оптимальним типом субстрату під огірок залежно від складу субстрату та щеплення, згідно собівартості, за обох варіантів є III тип субстрату цей показник був найнижчим і становив 55,4 грн. / м².

Без використання підщепи найкращі економічні показники зафіксовано при I та II типі субстрату. Одержано прибуток – 380,3. грн./м², рівень рентабельності – 238,2 %; собівартість продукції 59,1 грн./кг та урожайність 2,7 кг/м².

На фоні використання підщепи найкращі економічні показники: прибуток – 433,7 грн./м²; рівень рентабельності – 260,8 %; собівартість продукції – 55,4 грн. / кг та врожайність 3,0 кг/м² одержано при III типі субстрату. Вирощування на інших субстратах призводило до зниження врожайності та економічної ефективності виробництва.

Згідно з попередніми показниками економічної ефективності найкращі умови формувалися при вирощуванні культури на III типі субстрату та використання підщепи, що в свою чергу було підтверджено при розрахунках рівня рентабельності та умовно чистого доходу.

Висновки. Проведені нами дослідження показали, що значний вплив складу субстрату, на якому вирощують овочеву культуру. Найбільша середня маса надземної частини рослин огірка була у розсади, вирощеної на субстраті III типу (агроперліт, фракція 3 5 мм) з використання підщепи Тландіати сумнівної – 43,3 г (на 38,4 % більше контролю), найменша на субстраті IV типу без щеплення (керамзит, фракція 5 10 мм) – 27,6 г (на 11,8 % менше контролю), на контролі – 31,3 г.

За використання субстрату агроперліт (фракція 3 5 мм) з використання підщепи рослини розвивалися найкраще і утворювали площу листової поверхні в середньому у фазу цвітіння – 3221 см² з загальною масою рослини 685,1 г, а у фазу плодоношення на тому субстраті за використання підщепи: 17298 см² з загальною масою рослини 1383,3 г, що є максимальним показником серед досліджених субстратів.

Максимальну загальну врожайність плодів огірка, в середньому за досліджуваний період, на рівні 16,3 кг/м² отримали з рослин, вирощених на субстраті з III типу за використання підщепи Тландіати сумнівної, що перевищувало контроль 13,5 кг/м² на 18,2 %.

В середньому за роки досліджень на врожайність огірка гібриду Ленара F₁ справив помітний вплив склад субстрату та використання підщепи Тландіати сумнівної, оскільки параметри кліматозабезпечення були однотипними для усіх варіантів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Роганіна В.Є. Планування розвитку овочівництва на основі інновацій. Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Сер.: Економічні науки. 2013. № 8. С. 132–137.
2. Філімонов Ю.Л. Сучасний стан овочівництва відкритого ґрунту. Вісник ХНАУ Серія "Економіка АПК і природокористування". 2002. № 7. С. 230–234.
3. Рудь В.П. Особливості концентрації та спеціалізації в овочівництві. Економіка АПК. 2001. № 5, С. 94–97.
4. Лишенко М.О Основні тенденції збуту та формування цін на овочі в Україні. Економіка і суспільство. 2016. Вип. 5. С. 207–215.
5. Шевченко П. Д., Дробило А. Д. Энергосберегающие приемы возделывания культур при орошении в сухостепной зоне. Научный журнал КубГАУ. 2008. №35. С. 6–8.

6. Ковальов М.М., Звездун О.М., Михайлова Дарія Порівняння ефективності вирощування розсади *Thladiantha Dubia* в ґрунтовому середовищі і гідропонних системах. Науковий журнал «Водні біоресурси та аквакультура» Вин. 2. Видавничий дім «Гельветика», 2020. С.20-28.

7. Ковальов М.М. Вирощування огірка козіма F₁ на різних типах субстратів у гідропонних купольних теплицях. Таврійський науковий вісник: Науковий журнал. Сільськогосподарські науки. Вип. 117 Видавничий дім «Гельветика», 2021. С.80-89.